

УДК 346.91

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.09>**Софія Кочарян,***аспірантка кафедри господарського права та господарського процесу
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРАКТИКИ СУДІВ УКРАЇНИ ПРАКТИЦІ ЄСПЛ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

У статті проаналізовано відповідність поглядів та механізмів захисту права власності осіб за національними правовими стандартами та стандартами Європейського суду із прав людини. Практика ЄСПЛ є динамічною, змінюється з розвитком суспільних відносин. А тому вивчення, аналіз та дослідження надбавь роботи суду є необхідним з метою правильного розуміння положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та Протоколів до неї, цілісного уявлення про зміст відповідних норм та є завжди актуальним через еволюційність підходів та тлумачень.

У процесі роботи над статтею здійснено порівняльний аналіз прецедентної практики судів України та ЄСПЛ у контексті порушень права на мирне володіння майном. Захист права власності є не лише питанням виключної внутрішньої юрисдикції держави, а й предметом компетенції міжнародних інституцій, однією з яких є Європейський суд із прав людини. У цьому контексті надано оцінку винятковій ролі Європейського суду з прав людини як наднаціонального гаранта права власності, визначено тенденцію звернень до суду у відповідних скаргах проти України. На основі офіційних статистичних даних встановлено, що Україна за кількістю скарг до ЄСПЛ входить до числа лідерів, що свідчить про недостатній захист відповідних прав в Україні. У статті також сформульовано головні позиції ЄСПЛ щодо економічних прав та їх гарантій. ЄСПЛ, констатує порушення права власності (присуджуючи справедливую сатисфакцію), звертає увагу на прогалини у національному праві, вказуючи на головну із них – відсутність гарантій економічних прав і свобод у господарському праві України. Наведено конкретні справи та факти розбіжностей у підходах національного судочинства та ЄСПЛ до захисту права власності. У результаті дослідження сформульовано положення та висновки, які можуть бути використані надалі для ефективного захисту права власності через звернення як до національних судів України, так і до Європейського суду із прав людини. Враховуючи те, що в законодавстві України, а особливо у доктрині господарського права, чітко не вироблені загальні стандарти захисту права власності, допустимі межі втручання держави, існує гостра необхідність в удосконаленні національного права, а саме, в аспекті законодавчого закріплення дієвих гарантій економічних прав і свобод в національній правовій доктрині, які фактично, сьогодні відсутні.

Ключові слова: власність, майно, гарантії економічних прав, захист права власності, мирне володіння майном, ЄСПЛ, Конвенція про захист прав людини.

Постановка проблеми. Стаття 17 Закону України від 23.02.2006 р. «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» встановлює, що українські суди застосовують під час розгляду справ Європейську конвенцію з прав людини та практику ЄСПЛ як джерело права. У свою чергу, судова реформа в Україні проходить під гаслом якнайбільш повного застосування практики ЄСПЛ у здійсненні правосуддя. Ухвалюючи рішення, українські суди мають не тільки формально брати до уваги європейські стандарти захисту універсальних прав, зокрема права власності, а й реально забезпечувати застосування цих стандартів у процесі вирішення справ. Нині

наявний значний суспільний запит щодо дослідження питань захисту права на мирне володіння майном у практиці ЄСПЛ. Ці питання є актуальними і для науки господарського права України, де недостатньо досліджені економічні права суб'єктів господарювання та їх гарантії як цілісна, комплексна система.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню забезпечення відповідності національного судочинства та практики ЄСПЛ в частині захисту порушеного права власності в Україні присвячено незначну кількість робіт. Загалом дослідженням практики ЄСПЛ більшою мірою займається закордонна правова спільнота під патронатом

найвпливовіших університетів, таких як університет Кембріджу, Оксфорду, Страсбургу. Це, зокрема, правознавці Філіп Ліч, Девід Гарріс, Майкл О'Бойл, Жан-Франсуа Ренуччі та інші. Тож існує гостра потреба у зміні курсу національних правових досліджень саме на дослідження стандартів та механізму захисту права власності, концентрації на специфіці та максимальному спрощенні судового захисту такого права.

Мета статті полягає у вивченні законодавчого механізму захисту порушеного права власності в судах України та в ЄСПЛ, конкретизації основних розбіжностей процедури захисту порушеного майнового права з точки зору усталених підходів ЄСПЛ та українського законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський суд із прав людини (далі – Суд) – унікальна судова інстанція, заснована в 1959 році з метою забезпечити та захистити колективне виконання прав, проголошених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) [1]. Практична діяльність суду з часом набула масштабів окремого інституту міжнародного права, найбільш ефективного механізму наднаціонального захисту фундаментальних прав і свобод. З одного боку, завдання Суду – забезпечити додержання індивідуальних прав. З іншого – ЄСПЛ, як наднаціональний суд, повинен продемонструвати повагу до норм права та практики країн-учасниць, втручаючись у внутрішнє право лише тоді, коли його допомога необхідна. У цьому зв'язку окрема роль Суду полягає у проясненні та правильному трактуванні прав і свобод. «Юрисдикція Суду щодо перевірки того, чи було національне законодавство правильно розтлумачене та застосоване, є обмеженою, і його функція полягає не в тому, щоб замінити національні суди. Навпаки, його роль – у забезпеченні того, щоб рішення цих судів не були свавільними або явно необґрунтованими» [2, с. 18].

Згідно з Щорічним звітом про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2019 році, на кінець звітного періоду на розгляді в ЄСПЛ перебувало 8850 справ проти України, що становить 14,8 % від загальної кількості справ. Станом на 2019 рік Україна займала третє місце серед держав за кількістю скарг [3].

Серед основних проблем – недосконалість законодавства та судової практики, що призводить до незаконного втручання у право на мирне володіння майном. Найчастіше заявники від України скаржилися на порушення вимог, щодо яких вони мали

«легітимні сподівання». Основою цих вимог був майновий інтерес, підтверджений остаточними судовими рішенням, що підлягали примусовому виконанню.

За 2019 рік національні статистичні дані з розгляду справ щодо порушення права власності у порядку господарського судочинства такі: всього за рік судами першої інстанції прийнято 3530 позовних заяви [4]. До апеляційної інстанції, своєю чергою, оскаржено третину – 1325 справ, а до Верховного суду – 619 [5]. Звіт же ЄСПЛ за 2019 рік в частині захисту права власності дає таку інформацію: до Суду проти України щодо порушення ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції подано 10 скарг [6].

Протокол 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Протокол 1) (ст. 1) встановлює фундамент гарантування економічних прав і свобод – захист власності. «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права [7].

Конвенцією (ст. 34, 35) встановлено умови прийнятності заяви щодо захисту порушених прав. Норми чітко встановлюють, що суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного порушення права. Але справа може бути розглянута Судом лише після того, як були вичерпані усі національні засоби юридичного захисту [8]. Тож після того, як позивачу, по суті, було відмовлено у захисті власних економічних прав у національних судах усіх інстанцій, він може звернутися до ЄСПЛ із відповідною скаргою. Але, попри законодавчо закріплене право на відповідний захист, національна система гарантій економічних прав і свобод не формує звички та, що важливіше, впевненості у доцільності захисту порушених майнових прав у судовому порядку. Закон не дає жорстких, непорушних гарантій економічних прав і свобод.

Важливість імплементації правових позицій ЄСПЛ у разі розгляду скарг щодо порушення права власності у нормотворчу та практичну діяльність України полягає у забезпеченні неухильного дотримання положень Конвенції та зміцненні системи гарантій економічних прав, однакового й правильного застосування судами національного законодавства. Консультативна рада європейських суддів у висновку про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону констатувала так: «Неодноразове ухвалення судових рішень,

які суперечать одне одному, може створити ситуацію юридичної невизначеності, що спричинить зменшення довіри до судової системи. Єдине застосування закону обумовлює довіру громадськості до судів та покращує громадську думку стосовно справедливості та правосуддя» [9, с. 3].

Отже, аналізуючи міжнародно-правові акти, дослідження із захисту прав і свобод та прецедентну практику ЄСПЛ, можна виділити кілька головних позицій Суду щодо економічних прав.

Першою є те, що право мирного володіння майном є абсолютним. Такий висновок робить правознавець Інгрід Лейтен у своїй роботі для Університету Кембріджа «Ядро соціально-економічних прав і Європейський Суд із прав людини». «This is the idea that cores of rights are determined independently from the particular facts of a case and are absolutely protected» [10, с. 203]. «Ідея в тому, що основи прав визначаються окремо від конкретних обставин справи і є абсолютно захищеними» (Переклад наш. – С.К.). Тобто факт порушення такого права є вирішальним у винесенні судового рішення. І якщо окремі норми національного законодавства дають можливість не дотримуватися гарантованих економічних прав, то ЄСПЛ суворо реагує у таких випадках та беззаперечно захищає тих, чиї права було порушено. У справі «Світлана Ільченко проти України» (№ 47166/09 від 04.07.2019 року) позивачка звернулась до ЄСПЛ зі скаргою щодо незаконного знесення належного їй гаража. Судячи з обставин справи, заявниця була власницею гаража, розташованого у дворі її будинку та зареєстрованого на її ім'я. Фактично вона використовувала цей гараж і землю під ним понад 20 років. Місцевою владою було розпочато розвиток комерційної забудови, включно на ділянці під цим гаражем. Після судових спорів позивача з органами місцевої влади гараж все ж таки було демонтовано, оскільки правовстановлюючі документи на земельну ділянку були відсутні. Наявним був лише тимчасовий дозвіл на будівництво. Але, попри обставини справи та відсутність документально оформленого права на земельну ділянку, ЄСПЛ все ж було визнано факт порушення ст. 1 Протоколу до Конвенції [11].

Важливість такого жорсткого захисту ЄСПЛ права на мирне володіння майном та охорони ним меж втручання держави в економічні права як фізичних, так і юридичних осіб полягає у зміні звичної авторитарної поведінки держави на певну, менш агресивну щодо посягання на економічні права і свободи. Слід наголосити на відсут-

ності законодавчого закріплення можливих меж та випадків втручання держави у майнові права. З огляду на це, необхідно законодавчо визначити допустимі межі та випадки відповідного втручання держави.

Інгрід Лейтен справедливо робить акцент на тому, що законодавче гарантування економічних прав і свобод як у національному законодавстві, так і в нормах ЄСПЛ не може давати абсолютну свободу набувачам таких прав. Така свобода має бути певною мірою стримана як стосовно фізичних і юридичних осіб, так і держави. Інакше це призведе до беззаконня та маніпуляції економічними правами та свободами [10].

На підтвердження цього можна привести приклад справи «Садоха проти України» (№ 77508/11 від 11.10.2019 року) [12]. Заявник, громадянин Чехії Васіл Садоха, проходячи український кордон через зелений коридор, не задекларував наявні у нього готівкові кошти у сумі 41 000 євро. За фактом порушення митних правил у частині обов'язкового декларування готівки під час перевезення через зону спрощеного митного контролю на заявника було складено протокол та вилучено 31 000 євро, інші 10 000 було повернуто. Подальший судовий розгляд справи встановив вину пана Садохи у порушенні Митного Кодексу України, ухвалив рішення про конфіскацію вилучених раніше коштів та окремо наголосив на тому, що заявником було не тільки порушено національні митні правила, але і «заподіяно істотної шкоди зовнішньоекономічним інтересам і безпеці України та посягнуто на основні положення митного регулювання».

Численні аргументи заявника на свій захист (законність походження коштів, а саме отримання їх за договором позики, добровільне пред'явлення особистих речей для огляду під час перетину кордону, характеристика особи тощо) суд до розгляду не прийняв. Відповідні судові рішення базувались на тому, що факт порушення митних правил є суттєвим правопорушенням, вина заявника була обґрунтовано доведена, а тому жодні аргументи не можуть вплинути на необхідність та справедливість застосування до порушника стягнення саме у вигляді конфіскації.

ЄСПЛ же на скаргу пана Садохи проти України відреагував кардинально інакше. По-перше, Суд встановив, що під час винесення рішення українськими судами не було збережено принцип «пропорційності та справедливого балансу». Адміністративне правопорушення, вчинене заявником, не було пропорційним до винесеної національними судами найбільш суворої міри

стягнення – конфіскації коштів. Так, Суд визнає у цьому конкретному випадку законне право держави на втручання у право власності, оскільки заявником де-факто було порушені вимоги щодо декларування готівки. Адже навіть у контексті недопустимості несправедливого обмеження економічних прав є внутрішні межі, коли економічні права не тільки надають свободу, але і зобов'язують до певних дій. Але, оцінивши усі обставини справи, Суд дійшов висновку, що, по-перше, відсутній умисний намір обійти митні правила, по-друге, конфіскація незадекларованих коштів поклала індивідуальний і надмірний тягар на заявника та була непропорційною вчиненому правопорушенню. І головним у цій справі є те, що Суд ставить під сумнів аргументацію держави стосовно того, що недедекларування коштів у даній справі завдало Україні якоїсь матеріальної шкоди, оскільки фактично жодних витрат держава не понесла. Отже, у такому випадку простежується зміна верховенства інтересів держави над інтересами осіб у справах про захист економічних прав і свобод особи.

У контексті цієї справи слід зауважити, що державні органи влади, справді, користуються широкою свободою розсуду. Суд здебільшого поважає рішення органів влади щодо втручання у право мирного володіння майном, але якщо такі рішення є обґрунтованим та відповідають принципу законності – ще одній головній позиції ЄСПЛ. У випадках же невинуватого порушення права власності Суд справедливо втручається у хід справи.

Український вчений П. Рабинович робить такий висновок: «Правотлумачна діяльність стає способом захисту забезпечення й закріплення Конвенцією прав і свобод людини, у результаті чого простежується тенденція щодо розширення прав і свобод людини та звуженого розуміння правообмежувальних можливостей держави. Таке звуження прав держави неодмінно веде до розширення її обов'язків перед людиною» [13, с. 35].

Важливо також навести ще одну позицію ЄСПЛ щодо захисту економічних прав і свобод. А саме, Суд, розглядаючи скарги щодо порушення майнових прав, керується концепцією «мінімальної суті» (minimal core).

Ця концепція виконує таке завдання: максимальний результат має досягатись мінімальними зусиллями. Тобто надані міжнародним правом економічні гарантії становлять статус-кво, фізичній чи юридичній особі не треба змагатися за можливість бути захищеною Законом. Чинне економічне право вже є безпечливою причиною для захисту.

У справі «Космос Мерітайм Трейдинг Енд Шіппінг Ейдженсі проти України» (№ 53427/09 від 27.06.2019 року) заявник скаржився не тільки на порушення ст. 1 Протоколу 1 Конвенції (право мирного володіння майном), але і на порушення п. 1 ст. 6 Конвенції (право на справедливий суд). У скарзі підприємство-заявник висував претензії Україні в особі національних господарських судів щодо недотримання принципу безстороннього незалежного судового розгляду та умисного тривалого провадження. Як вбачається з обставин справи, скарга підприємства стосується «безуспішних спроб домогтися визнання та задоволення його вимог до «Чорноморського морського пароплавства» – української державної компанії, щодо якої свого часу було порушено провадження у справі про банкрутство. Фактично скаржник перебував у судових спорах із відповідачем шість років, перш ніж подати скаргу до ЄСПЛ ще у 2009 році. У скарзі заявник апелював до того, що його законне сподівання на справедливий суд не було виправдане. Остаточне рішення по даній скарзі Суд виніс у 2019 році, присудивши підприємству-скаржнику справедливу сатисфакцію в частині порушення саме п. 1 ст. 6 Конвенції, визнавши претензії скаржника щодо тривалого та упередженого судового розгляду прийнятними [14].

Правознавець Кетрін Янг у своєму дослідженні для Йельського університету висуває таку ідею: мінімальна суть економічних прав привертає увагу захисників до найбільш серйозних випадків порушення таких прав з боку держави як до громадян, так і до нерезидентів. Мінімальна концепція необхідності захисту права на мирне володіння майном повинна стати предметом ґрунтовного дослідження. Адже ця концепція справедливо має зайняти окреме місце у системі жорсткого права [15].

Справді, концепція мінімальної суті становить єдину міжнародну законодавчу модель захисту гарантій економічних прав і свобод. Як у національному, так і в європейському законодавстві. Імплементація в законодавство України міжнародних стандартів гарантій економічних прав і свобод наближає національне законодавство до європейського, прогресивного правового поля. Але поки що європейський захист економічних прав і свобод, зокрема, згідно з прецедентною практикою ЄСПЛ, не має реального втілення в Україні. До того часу, як особа не звернеться за захистом своїх прав до Європейського суду, законодавчі норми України залишають люффт для маніпуляції правом. Міжнародно-правові документи, ратифіковані Україною,

дають особам свободу в реалізації своїх економічних прав, але не зобов'язують Україну суворо гарантувати їх.

Правознавець Арісті Валоу у своїй роботі для Університету Лестера, присвяченій захисту соціально-економічних прав, наполягає на такій позиції. Помилкове трактування економічних прав фактично призвело до їх маргіналізації та віднесення на другий план. На першому плані традиційно – природні права і свободи, тоді як рівень захисту економічних прав прямо вказує на рівень розвитку суспільства та держави у цілому. Розвиток економічних прав являє собою ключовий складник справедливого суспільства та поваги до людської гідності [16].

Верховний Суд неодноразово констатував факт систематичного порушення судами вимог Конвенції та наголошував на гострій потребі подолання відповідних проблем. Виходом з даної ситуації є пропозиція щодо скорочення випадків невиконання рішень як національних судів, так і ЄСПЛ. У контексті рішень ЄСПЛ цього можна досягти за допомогою прийняття спеціального закону, що регулює процедуру виконання рішень ЄСПЛ (в якому зобразити положення щодо визначення рішення ЄСПЛ як виконавчого документа; передбачити наявність «єдиного вікна» для отримання заявником грошової компенсації (справедливої сатисфакції, передбаченої статтею 41 Конвенції) тощо.

Крім цього, на підставі рішень ЄСПЛ, з огляду на констатацію численних порушень, слід виробити та нормативно визначити випадки, межі правомірності/неправомірності втручання у право мирного володіння майном.

Висновки

На основі дослідження можна виділити кілька головних позицій Суду щодо економічних прав:

1) право мирного володіння майном є абсолютним. Тобто факт порушення такого права є вирішальним у винесенні судового рішення;

2) дотримання принципу пропорційності між правопорушенням та юридичною відповідальністю;

3) дотримання принципу законності втручання у право мирного володіння майном;

4) концепція «мінімальної суті» (minimal core): максимальний результат має досягатись мінімальними зусиллями. Надані міжнародним правом економічні гарантії є безпечливою причиною для захисту майнових інтересів.

Ставлення особи до забезпечення можливості реалізації законних економічних інтересів свідчить про рівень правосвідомості та довіри власній державі. В Україні практика захисту власних економічних прав, у тому числі й у судовому порядку, лише набирає обертів. Тому для українського суспільства забезпечення відповідності практики судів України практиці ЄСПЛ у разі розгляду справ щодо порушення права власності є вкрай важливим не лише з юридичної, але й із суспільної точки зору.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. URL: https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf (дата звернення: 11.12.2020).

2. Захист власності : посібник зі ст. 1 Протоколу № 1. *Практика ЄСПЛ. Український аспект*. URL: <https://www.echr.com.ua/publication/zaxist-vlasnosti-posibnik-zi-st-1-protokolu-1/> (дата звернення: 11.12.2020).

3. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2019 році. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2020/04/02/20200402115102-80.pdf> (дата звернення: 11.12.2020).

4. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства за 2019 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova-statystyka/rik_2019 (дата звернення: 12.12.2020).

5. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним Господарським Судом у складі Верховного Суду за 2019 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zvit_KGS_2019_1.pdf (дата звернення: 12.12.2020).

6. Звіт Європейського Суду з прав людини за 2019 рік. URL: https://echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2019_ENG.pdf (дата звернення: 12.12.2020).

7. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.02.1952 р. / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення: 14.12.2020).

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 24.11.1950 р. / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004#Text (дата звернення: 14.12.2020).

9. Консультативна Рада Європейських Судів. Висновок № 20 від 10.11.2017 р. URL: http://www.vru.gov.ua/content/file/Visnovok_KPEC_20.pdf (дата звернення: 11.12.2020).

10. «Core Socio-Economic Rights and the European Court of Human Rights: Cambridge Studies in European Law and Policy by Ingrid Leijten. «Cambridge University Press», 2018. 356 р.

11. Справа «Світлана Ільченко проти України», application no. 47166/09. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194183> (дата звернення: 11.12.2020).

12. Справа «Садоха проти України», application no. 77508/11. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194296> (дата звернення: 14.12.2020).

13. Рабинович П.М., Федик С.Є. Особливості тлумачення юридичних норм щодо прав людини (за матеріалами практики Європейського Суду з прав людини) : Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина / за заг. ред. П.М. Рабинович. Львів: «Астрон» 2004 р. 124 с.

14. Справа «Космос Мерітайм Трейдинг енд Шиппінг Ейдженсі проти України», application no. 53427/09. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200162> (дата звернення: 17.12.2020).

15. «The Minimum Core of Economic and Social Rights: A Concept in Search of Content» by Katharine G.Young. URL: <https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1337&context=yjil> (дата звернення: 17.12.2020).

16. «The Protection of Socio-Economic Rights through the Canon of Civil and Political Rights: A Comparative Perspective» by Aristi Volou. Groningen Journal of International Law, vol 5(2). URL: https://www.researchgate.net/publication/323157331_The_Protection_of_Socio-Economic_Rights_through_the_Canon_of_Civil_and_Political_Rights_A_Comparative_Perspective (дата звернення: 17.12.2020).

Sofia Kocharyan. Ensuring compliance of the practice of the courts of Ukraine with the practice of the European Court of Human Rights when considering cases of property rights violation

The authors analyzed in the article the compliance of points of view and mechanisms of property rights protection according to national legal standards and the standards of the European Court of Human Rights. The practice of the ECtHR is dynamic and changes with the development of public relations. That is why, the study, analysis and research of the achievements of the court are required in order to properly understand the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols, a holistic view of the content of relevant rules and are always relevant due to evolutionary approaches and interpretations.

While working on the article, authors analyzed the precedent practice of the courts of Ukraine and the European Court of Human Rights in the context of violation of the right to peaceful possession of property. Property rights protection is a matter not only of the exclusive internal jurisdiction of the state, but also the subject of competence of international institutions, one of them is the European Court of Human Rights. The exclusive role of the European Court of Human Rights as a supranational guarantor of the absolute right to property is assessed by us, determined the tendency of appeals to the court in the corresponding complaints against Ukraine. According to the official statistics, we came to the conclusion that Ukraine is among the leaders in the number of complaints to the ECtHR, which indicates insufficient protection of the respective rights. In the article also presented the main positions of the ECtHR on economic rights and their guarantees. The ECtHR, noting the violation of property rights (holding just satisfaction), draws attention to the gaps in national law, pointing to the main one – the lack of guarantees of economic rights and freedoms in the commercial law of Ukraine. Specific cases and facts of differences in the approaches of the national judiciary and the ECtHR to the property rights protection are also presented by the authors. Provisions and conclusions were formulated by the authors that can be used in the future to effectively protect property rights through appeals to the national courts of Ukraine and the European Court of Human Rights. Given the fact that the legislation of Ukraine, and especially in the doctrine of commercial law, does not clearly develop common standards for the property rights protection, the permissible limits of state intervention, there is an urgent need to improve national law. Especially, in the aspect of legislative consolidation of effective guarantees of economic rights and freedoms in the national legal doctrine, which in fact, are currently missing.

Key words: property, guarantees of economic rights, property rights protection, peaceful possession of property, ECtHR, the European Convention on Human Rights.

